

Պետական

բյուջե և հարկեր

საქართველოს ეროვნული ბანკი
National Bank of Georgia

Պետական բյուջե

Պետական բյուջեն որոշակի ժամանակահատվածում (սովորաբար մեկ տարի) պետության բոլոր եկամուտների և ծախսերի հանրագումարն է: Պետական բյուջեի եկամուտների հիմնական աղբյուրը ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կողմից վճարվող հարկերը, դրամաշնորհներն ու այլ եկամուտներն են:

Պետությունը հավաքում է հարկերը, այնուհետև՝ տնօրինում, այսինքն՝ տնօրինում է այդ ռեսուրսները: Սա ենթադրում է այդ ռեսուրսի օգտագործումը հասարակության համար շահավետ ոլորտների զարգացման համար, ինչպիսիք են, օրինակ՝ կրթություն, գիտություն, պաշտպանություն և անվտանգություն (ուստիկանություն, բանակ), տեխնոլոգիա, շրջակա միջավայրի պաշտպանություն և բնակչությանը անհրաժեշտ ծառայությունների մատուցում, մասնավորապես՝ առողջապահական և սոցիալական պաշտպանություն, տրանսպորտի և ենթակառուցվածքների (ճանապարհներ, կամուրջներ) զարգացում և պահպանում, դատարանների գործունեության ապահովում և այլն:

Կան ընդհանուր պետական և տեղական հարկեր:

Ընդհանուր պետական հարկերի վճարումը պարտադիր է ողջ հանրապետությունում: Այդպիսի հարկերն են.

- Ա) եկամտահարկ,
- Բ) շահութահարկ,
- Գ) ավելացված արժեքի հարկ (ԱԱՀ),
- Դ) ակցիզային հարկ,
- Ե) ներմուծման հարկ:

Տեղական տուրքերի վճարումը, ինչպես ենթադրում է անվանումը, պարտադիր է միայն կոնկրետ ինքնակառավարվող միավորի (այսինքն՝ քաղաքի կամ շրջանի) տարածքում: Տեղական տուրքերի չափը որոշվում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից. սա նշանակում է, որ տարբեր շրջաններում կարելի է հանդիպել տեղական տուրքերի տարբեր չափերի:

Տեղական հարկի տեսակ է գույքահարկը:

Համառոտ անդրադարձնանք Վրաստանում գործող յուրաքանչյուր հարկին:

Եկամտահարկի չափը կախված է եկամտի տեսակից և կազմում է եկամտի 5-20%-ը և այն վճարում են այս կամ այն ձևով եկամուտ ստացող ֆիզիկական անձինք: Աշխատավարձի տեսքով եկամուտը, շատ դեպքերում, հարկվում է 20 տոկոսով, ինչը նշանակում է, որ եթե մարդն աշխատում է, և նրա աշխատավարձը կազմում է 1000 լարի, ապա նրա 20 տոկոսը, այսինքն՝ 200 լարին պետք է մուտքագրվի պետբյուջե, իսկ մնացած գումարը կարելի է տնօրինել ըստ ցանկության: Եկամտային հարկերի հավաքագրման գործընթացը պարզեցնելու նպատակով աշխատողի եկամտահարկը նրա աշխատավարձից նրա փոխարեն վճարում է այն կազմակերպությունը, որտեղ աշխատում է տվյալ անձը և որտեղից նա ստանում է հաշվեգրված եկամուտ:

Շահութահարկը, ի տարբերություն եկամտահարկի, վճարում են իրավաբանական անձինք, այսինքն՝ ձեռնարկատիրական գործառնություններից շահույթ ստացած ընկերությունները:

Այս հարկը կազմում է շահույթի 15%-ը: Հատկանշական է, որ 2017 թվականից բիզնեսը խրախուսելու նպատակով պետությունը մտցրեց շահութահարկի նոր, այսպես կոչված «եստոնական մոդելը», որը ենթադրում է, որ, եթե բիզնեսը շահույթը վերաներդնի նույն բիզնեսում (այսինքն, եթե նա այդ գումարը վերադարձնի

բիզնեսին և օգտագործի այն զարգացնելու համար), ապա նա կազատվի եկամտահարկից: Հարկը բիզնեսը պետք է վճարի միայն այն չափով, որը որպես շահաբաժին տրված է ընկերության սեփականատերերին կամ բաժնետերերին:

ԱԱՀ-ն կամ ավելացված արժեքի հարկը անուղղակի հարկ է, որը կազմում է 18%: ԱԱՀ-ն ներառված է վերջնական օգտագործողի կողմից վճարվող յուրաքանչյուր ապրանքի և ծառայության գնի մեջ:

Օրինակ, եթե դուք գնում եք 4 լարի արժողությամբ կաթ, ապա այս արժեքն արդեն ներառում է ԱԱՀ:

Ակցիզային հարկը, ինչպես և ԱԱՀ-ն, անուղղակի հարկ է, որը վճարվում է որոշակի ապրանքների կամ ծառայությունների արտադրության, վաճառքի կամ գնման համար: Այդպիսի ապրանքների թվին են պատկանում ավտոմոբիլային խմիչքները, ծխախոտը

, նավթամթերքը, ավտոմեքենաները, խաղատները / խաղերի բիզնեսը և այլն:

Ներմուծման հարկը գանձվում է այն անձանցից, ովքեր արտասահմանից որոշակի ապրանքներ կամ ծառայություններ են ներկրում Վրաստան վաճառելու նպատակով, այսինքն՝ զբաղվում են ներմուծմամբ:

Ներմուծման հարկը կարող է լինել 5%, 12% կամ հաստատագրված հարկ, իսկ դրա ճշգրիտ չափը կախված է ներմուծվող ապրանքի կամ ծառայության քանակից և տեսակից:

Գույքահարկը տեղական հարկ է այնքանով, որքանով տեղական ինքնակառավարման մարմինները (քաղաքները և շրջանները) իրավունք ունեն այն սահմանել հարկային օրենսգրքով սահմանված դրույքաչափով, և դրա վճարումը պարտադիր է տարածքում գտնվող գույք ունեցողների կողմից:

Գույքահարկ վճարում է իրավաբանական անձը, որը սեփականության մեջ ունի անշարժ գույք (օրինակ՝ շենք, հող և այլն) և ֆիզիկական անձը, որի անձնական կամ ընտանեկան տարեկան եկամուտը գերազանցում է 40000 լարի և ունի անշարժ գույք: Նշենք, որ մեքենաների գույքահարկը սահմանվել է 2017 թվականին և այս հարկը ավտոմեքենաների սեփականատերերը վճարում են 2018 թվականից:

Գույքահարկի դրույքաչափի քանակը կարող է տարբեր լինել՝ կախված գույքի գտնվելու վայրից և վճարողի ընտանիքի եկամուտներից:

Որոշ դեպքերում կիրառվում են նաև զգալի առավելություններ, օրինակ՝ բարձրլեռնային շրջաններում վարելահողերի սեփականատերերը պետք է վճարեն նվազագույն հարկեր (կամ ընդհանրապես չվճարեն):

Նշենք, որ ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք կտուգանվեն հարկերը չվճարելու համար;

Ինչպես արդեն նշվեց, բացի հարկերից, բյուջեի եկամուտների կարևոր աղբյուրներ են նաև դրամաշնորհները և այլ եկամուտները:

Գույքահարկը տեղական հարկ է այնքանով, որքանով տեղական ինքնակառավարման մարմինները (քաղաքները և շրջանները) իրավունք ունեն այն սահմանել հարկային օրենսգրքով սահմանված դրույքաչափով, և դրա վճարումը պարտադիր է տարածքում գտնվող գույք ունեցողների կողմից:

Գույքահարկ վճարում է իրավաբանական անձը, որը սեփականության մեջ ունի անշարժ գույք (օրինակ՝ շենք, հող և այլն) և ֆիզիկական անձը, որի անձնական կամ ընտանեկան տարեկան եկամուտը գերազանցում է 40000 լարի և ունի անշարժ գույք: Նշենք, որ մեքենաների գույքահարկը սահմանվել է 2017 թվականին և այս հարկը ավտոմեքենաների սեփականատերերը վճարում են 2018 թվականից:

Գույքահարկի դրույքաչափի քանակը կարող է տարբեր լինել՝ կախված գույքի գտնվելու վայրից և վճարողի ընտանիքի եկամուտներից: Որոշ դեպքերում կիրառվում են նաև զգալի առավելություններ, օրինակ՝ բարձրլեռնային

շրջաններում վարելահողերի սեփականատերերը պետք է վճարեն նվազագույն հարկեր (կամ ընդհանրապես չվճարեն):

Նշենք, որ ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք կտուգանվեն հարկերը չվճարելու համար;

Ինչպես արդեն նշվեց, բացի հարկերից, բյուջեի եկամուտների կարևոր աղբյուրներ են նաև դրամաշնորհները և այլ եկամուտները:

Ճշգրիտ չափը կախված է ներմուծվող ապրանքի կամ ծառայության քանակից և տեսակից:

Գույքահարկը տեղական հարկ է այնքանով, որքանով տեղական ինքնակառավարման մարմինները (քաղաքները և շրջանները) իրավունք ունեն այն սահմանել հարկային օրենսգրքով սահմանված դրույքաչափով, և դրա վճարումը պարտադիր է տարածքում գտնվող գույք ունեցողների կողմից:

Գույքահարկ վճարում է իրավաբանական անձը, որը սեփականության մեջ ունի անշարժ գույք (օրինակ՝ շենք, հող և այլն) և ֆիզիկական անձը, որի անձնական կամ ընտանեկան տարեկան եկամուտը գերազանցում է 40000 լարի և ունի անշարժ գույք: Նշենք, որ մեքենաների գույքահարկը սահմանվել է 2017 թվականին և այս հարկը ավտոմեքենաների սեփականատերերը վճարում են 2018 թվականից:

Գույքահարկի դրույքաչափի քանակը կարող է տարբեր լինել՝ կախված գույքի գտնվելու վայրից և վճարողի ընտանիքի եկամուտներից: Որոշ դեպքերում կիրառվում են նաև զգալի առավելություններ, օրինակ՝

բարձրլեռնային շրջաններում վարելահողերի սեփականատերերը պետք է վճարեն նվազագույն հարկեր (կամ ընդհանրապես չվճարեն):

Նշենք, որ ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք կտուգանվեն հարկերը չվճարելու համար;

Ինչպես արդեն նշվեց, բացի հարկերից, բյուջեի եկամուտների կարևոր աղբյուրներ են նաև դրամաշնորհները և այլ եկամուտները:

Գույքահարկ վճարում է իրավաբանական անձը, որը սեփականության մեջ ունի անշարժ գույք (օրինակ՝ շենք, հող և այլն) և ֆիզիկական անձը, որի անձնական կամ ընտանեկան տարեկան եկամուտը գերազանցում է 40000 լարի և ունի անշարժ գույք: Նշենք, որ մեքենաների գույքահարկը սահմանվել է 2017 թվականին և այս հարկը ավտոմեքենաների սեփականատերերը վճարում են 2018 թվականից:

Գույքահարկի դրույքաչափի քանակը կարող է տարբեր լինել՝ կախված գույքի գտնվելու վայրից և վճարողի ընտանիքի

եկամուտներից: Որոշ դեպքերում կիրառվում են նաև զգալի առավելություններ, օրինակ՝ բարձրլեռնային շրջաններում վարելահողերի սեփականատերերը պետք է վճարեն նվազագույն հարկեր (կամ ընդհանրապես չվճարեն):

Նշենք, որ ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք կտուգանվեն հարկերը չվճարելու համար;

Ինչպես արդեն նշվեց, բացի հարկերից, բյուջեի եկամուտների կարևոր աղբյուրներ են նաև դրամաշնորհները և այլ եկամուտները:

Ճշգրիտ չափը կախված է ներմուծվող ապրանքի կամ ծառայության քանակից և տեսակից:

Գույքահարկը տեղական հարկ է այնքանով, որքանով տեղական ինքնակառավարման մարմինները (քաղաքները և շրջանները) իրավունք ունեն այն սահմանել հարկային օրենսգրքով սահմանված դրույքաչափով, և դրա վճարումը պարտադիր է տարածքում գտնվող գույք ունեցողների կողմից:

Գույքահարկ վճարում է իրավաբանական անձը, որը սեփականության մեջ ունի անշարժ գույք (օրինակ՝ շենք, հող և այլն) և ֆիզիկական անձը, որի անձնական կամ ընտանեկան տարեկան եկամուտը գերազանցում է 40000 լարի և ունի անշարժ գույք: Նշենք, որ մեքենաների գույքահարկը սահմանվել է 2017 թվականին և այս հարկը ավտոմեքենաների սեփականատերերը վճարում են 2018 թվականից:

Գույքահարկի դրույքաչափի քանակը կարող է տարբեր լինել՝ կախված գույքի գտնվելու վայրից և վճարողի ընտանիքի եկամուտներից: Որոշ դեպքերում կիրառվում են նաև զգալի առավելություններ, օրինակ՝ բարձրլեռնային շրջաններում վարելահողերի սեփականատերերը պետք է վճարեն նվազագույն հարկեր (կամ ընդհանրապես չվճարեն):

Նշենք, որ ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք կտուգանվեն հարկերը չվճարելու համար;

Ինչպես արդեն նշվեց, բացի հարկերից, բյուջեի եկամուտների կարևոր աղբյուրներ են նաև դրամաշնորհները և այլ եկամուտները:

Դրամաշնորհներն այն միջոցներն են, որոնք պետությունը անվճար ստանում է

դոնոր կազմակերպությունից տարբեր նպատակներով: Դրամաշնորհի նպատակը կարող է լինել, օրինակ, տարածաշրջանային զարգացումը, առողջապահությունը, մասնագիտական կրթությունը, գիտահետազոտական գործունեությունը, գյուղատնտեսությունը և այլն: Ի տարբերություն վարկի՝ դրամաշնորհ տվողին գումարը չի վերադարձվում պետության կողմից:

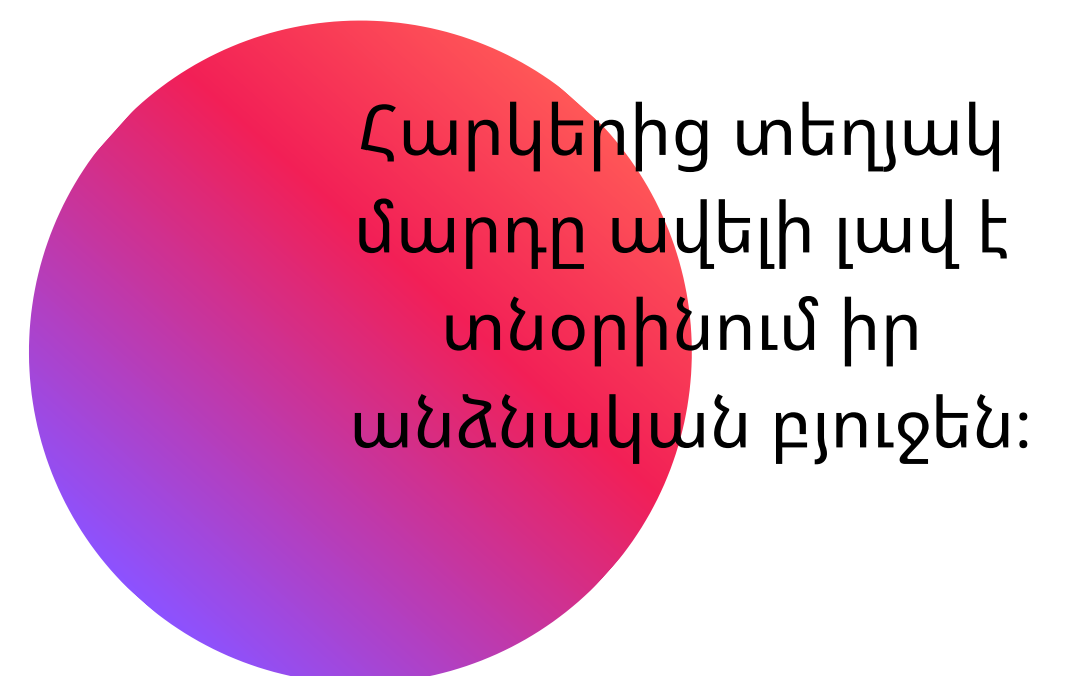
Այլ եկամուտների զգալի մասը ստացվում է այն եկամուտներից, որը գալիս է պետական սեփականությունից (օրինակ՝ պետական ձեռնարկություններից ստացված շահաբաժիններ և տոկոսներ, վարձակալություններ), վարչական վճարներից (օրինակ՝ լիցենզիաներ, թույլտվություններ, գրանցման վճարներ և այլն) և տուգանքներից, ինչպես նաև պետական սեփականության մեջ գոյություն ունեցող ակտիվների վաճառքից (սեփականաշնորհում, այսինքն՝ պետական գույքի մասնավոր սեփականության հանձնում) ստացված եկամուտներից:

Ինչպե՞ս է կազմվում պետական բյուջեն.

Յուրաքանչյուր տարվա վերջում երկրի կառավարությունը որոշում է գալիք տարվա բյուջեն և առաջնահերթությունները և, համապատասխանաբար, ֆինանսական ռեսուրսների չափը, որը պետք է բխի հարկերից, միջազգային կամ տեղական դրամաշնորհներից և այլ աղբյուրներից, թե որքան գումար պետք է ծախսվի կոնկրետ ոլորտները ֆինանսավորելու նպատակով:

Օրինակ՝ 2019 թվականի բյուջեի մի քանի առաջնահերթ ուղղություններ են եղել՝ առողջապահություն և սոցիալական ապահովություն, պաշտպանություն, հասարակական կարգ և անվտանգություն, տարածաշրջանային զարգացում,

ենթակառուցվածքներ և զբոսաշրջություն, կրթություն, գիտություն և մասնագիտական ուսուցում և գյուղատնտեսություն: Հետևաբար, պետբյուջեի ֆինանսական միջոցների մեծ մասն ուղղվել է հենց այդ ոլորտների զարգացմանը: Պետբյուջեի նախագծի պատրաստման և ներկայացման գործընթացը համակարգում է Վրաստանի ֆինանսների նախարարությունը: Ֆինանսների նախարարության կողմից պատրաստված բյուջեն հաստատվում է, և այնուհետև դրա կատարումը վերահսկում է Վրաստանի խորհրդարանը: Պետական բյուջեի և դրա առաջնահերթությունների մասին լրացուցիչ տեղեկություններ կարելի է գտնել ֆինանսների նախարարության կայքում՝ www.mof.ge :

Հարկերից տեղյակ մարդը ավելի լավ է տնօրինում իր անձնական բյուջեն:

